

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania E. O.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 13 lutego 2024 r.,

wniosku pełnomocnika odwołującego się w przedmiocie wyłączenia od rozpoznania
sprawy sędziego Sądu Najwyższego Jarosława Sobutki,

**oddala wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego
Jarosława Sobutki od rozpoznania sprawy II USK 497/22**

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Najwyższego Agnieszka Żywicka została wyznaczona do rozpoznania sprawy skarżącego E.O. na etapie przedsądu. Sędziego Sądu Najwyższego Jarosława Sobutkę wylosowano do rozpatrzenia sprawy o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego Agnieszki Żywickiej. W piśmie z 15 stycznia 2024 r. (KRI 107 wpłynęło do wyznaczonego sędziego 6 lutego 2024 r.) pełnomocnik ubezpieczonego wniósł o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego od rozpoznania niniejszej sprawy zawisłej na skutek skargi kasacyjnej odwołującego od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 12 lipca 2022 r., III AUa

888/22, z powołaniem się na art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, Konstytucję RP, art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz orzecznictwo międzynarodowe, jak i uchwałę Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., a także postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r. w celu wykazania, że wniosek ubezpieczonego jest uzasadniony wątpliwościami dotyczącymi sposobu obsadzenia sądu, jak również wpływem trybu powołania sędziego na indywidualną jego ocenę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego nie jest zasadny.

Należy zauważyć, że z chwilą powołania sędziego Sądu Najwyższego jest niezawisły (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP). Oznacza to, że wyłączenie sędziego jest ściśle określone w ustawie, a zatem nie może być dowolne. Odwołanie się we wniosku do szeregu uchwał i orzeczeń Sądu Najwyższego, art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz orzecznictwa międzynarodowego nie zmienia oceny, że decyduje polska ustawa zgodna z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

W literaturze przedmiotu M. Wiącek ((w:) M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP. Tom II. Komentarz do art. 87–243, Warszawa 2016, art. 87, IV. Zasady systemu źródeł prawa w RP) wskazuje się, że: 1) na poziomie Konstytucji dokonano zamknięcia katalogu źródeł prawa powszechnie obowiązującego; stanowienie prawa powszechnie obowiązującego jest dopuszczalne tylko w formach przewidzianych w Konstytucji i tylko przez podmioty, którym Konstytucja powierza w tym zakresie kompetencję prawodawczą; 2) jednoznacznie wskazano na dopuszczalny zakres materii prawnych, jakie mogą stać się przedmiotem regulacji w aktach prawa wewnętrznego, a więc w szczególności w uchwałach rządowych lub zarządzeniach ministrów (art. 93 Konstytucji); 3) Konstytucja odrzuciła PRL-owską koncepcję wyłączności ustawy i oparła się na założeniu, że co do zasady każda norma prawa krajowego powinna wywodzić się bądź z ustawy, bądź z aktu wydanego na podstawie ustawy; w tym ostatnim zakresie szczególną

rolę odgrywa rozporządzenie wykonawcze (art. 92 Konstytucji); 4) Konstytucja określiła miejsce aktów prawa międzynarodowego w systemie źródeł prawa. Już w świetle powyższego takie kwalifikacje sądu nie/krajowego co do oceny Trybunału Konstytucyjnego, że „nie może mieć żadnego znaczenia co do tego, czy doszło do naruszenia prawa” lub przyjęcia przez odwołującego stanowiska, że „udział osoby powołanej na urząd sędziego (...) prowadzi w każdym przypadku do nienależytej obsady sądu” nie są zgodne z polskim porządkiem konstytucyjnym w szczególności w czterdziestym piątym roku po kształtowaniu ładu prawnego od transformacji ustrojowej.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 lutego 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł, że: 1. Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. 2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w związku z art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 23 marca 2006 r., K 4/06; 11 września 2017 r., K 10/17). 3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym

statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczy art. 49 Kodeksu postępowania cywilnego, nieuprawnione jest zatem w uzasadnieniu stanowiska strony odwołanie się do zaprezentowanych przez nią podstaw wyłączenia sędziego. Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że: Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (na temat relacji prawa krajowego i europejskiego, w tym unijnego por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 17 października 2021 r., K 3/21, 24 listopada 2021 r., K 6/21, 10 marca 2022 r., K 7/21).

Obowiązkiem każdego sędziego powołanego na urząd przez Prezydenta Rzeczypospolitej, korzystającego w ten sposób z przysługującej prerogatywy, jest wymierzanie sprawiedliwości. Służba ta znajduje nienaruszalne podstawy w trwałości i niepodważalności aktu prezydenckiego powołania (art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Obowiązek taki wynika również z rotę przysięgi składanej przez każdego sędziego, a „odmowa wykonywania wymiaru sprawiedliwości” jest przewinieniem służbowym (dyscyplinarnym) sędziego (art. 107 § 1 pkt 1a u.s.p.). Wyłączenie gwarancji wynikających z zasady niezawisłości sędziowskiej mogące skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną dotyczy „poważnych i całkowicie niewybaczalnych zachowań ze strony sędziów, polegających na przykład na (...) odmowie wymiaru sprawiedliwości, podczas gdy jako depozytariusze funkcji orzeczniczych mają za zadanie orzekać w sporach poddawanych im pod rozstrzygnięcie przez jednostki” (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15 lipca 2021 r. w sprawie Komisja Europejska przeciwko Polsce, C-791/19, pkt 137). Akt powołania sędziego oznacza jego upoważnienie do wydawania orzeczeń w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 5 czerwca 2012 r., K 18/09; 24 października 2017 r., K 3/17).

Warto zwrócić też uwagę, że nawiązując do uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł o jej niezgodności z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej; art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20). Zatem to właśnie polskie prawo określa, kiedy sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy (w związku z art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Nie ma więc prymatu umów międzynarodowych ani orzeczeń Sądów Europejskich, gdyż ustrój i postępowanie przed sądami polskimi to wyłączna kompetencja ustawodawcy (art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20). W przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim – Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej a europejskim (orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej albo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) dla sądu polskiego pierwszeństwo ma orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21). Reguły te obowiązują wszystkich sędziów.

Właściwe ukształtowanie składu orzeczniczego ma istotne znaczenie, gdyż w szerszej perspektywie wpisuje się w konstytucyjne (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), konwencyjne (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), a także unijne (art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) gwarancje dostępu jednostki do sądu właściwego, prawidłowo umocowanego i bezstronnego. Nie oznacza to jednak, że w konsekwencji każdy sędzia Sądu Najwyższego nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i w konsekwencji każdorazowo sąd z udziałem takiego sędziego jest nienależycie obsadzony. Wyłączenie sędziego bez względu na to, na jakiej występuje ono podstawie, zawsze dotyczy jednak osądzenia konkretnej sprawy i

następuje na podstawie wszelkich istotnych aspektów, które rozważane z punktu widzenia prawa oraz wiążących sędziego zasad etyki i ocen mogą wywoływać w odbiorze zewnętrznym umotywowaną wątpliwość co do jego bezstronności, czy istnieją choćby pozory osobistego zaangażowania. W badanej sprawie powyższe okoliczności nie zostały wykazane. Inaczej ujmując orzeczenie sądu, także Sądu Najwyższego nie może być sprzeczne z ustawą (art. 87 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Potwierdza to ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, która stanowi, iż niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy, lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (art. 29 § 3 i 4 ustawy).

Biorąc pod uwagę przytoczone argumenty, uznać należy, że wniosek o wyłączenie sędziego w przedmiotowej sprawie nie znajduje uzasadnienia i z tych motywów orzeczono jak w sentencji w zakresie wniosku odwołującego się o wyłączenie sędziego.

[SOP]

[ał]